

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 15 mars 1888, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om sjuksköterskors utbildande för anställning i landtkommuners tjenst.

Uti en inom Andra Kammarerna väckt, till utskottet hänvisad motion (n:o 170) har herr *E. W. Wretling* anført, hurusom staten hade pligt att tillse, att den sjuke eller skadade på den ena orten eller i den ena samhällsklassen icke behöfde sakna behörig vård mera än den andra. I våra städer vore i allmänhet tillgången på sjukvård jemförelsevis god, men så icke på landsbygden, der förhållandena i detta afseende, om ock vida bättre än förut, likväl voro långt ifrån tillfredsställande. Man hade der mångenstädes flera mil till läkare, hvilka, utom det att deras anlåtande vore förenadt med dryga kostnader, i öfrigt icke alltid funnes vid förefallande behof tillgängliga. De sålunda vid vanliga sjukdomsfall och olyckshändelser i detta hänseende förefintliga olägenheter blefve vid härjande farsoter naturligtvis ännu större. Det bästa sättet att tillgodose behofvet af en förbättrad sjukvård vore visserligen att få ett större antal läkare bosatta på landsbygden. Men då detta icke läte sig af uppgifna skäl verkställa, syntes det motionären, att denna brist kunde på det sätt lämpligen afhjelpas, att på landsbygden i kommunernas tjenst anställdes ett behörigt antal väl undervisade sjuksköterskor. Efter att hafva påpekat dessas betydelse ej blott för läkaren, utan ock för patienten, framhåller motionären den särskilda nytta sjuksköterskor skulle vid farsoter bereda kommunerna, derigenom, att de genom sitt öfvervakande af behöriga skyddsåtgärders utförande ofta skulle kunna förekomma farsoters spridning.

Dessutom skulle dessa qvinnor lämpligen kunna omhänderhafva ett mindre sockenapotek, att användas efter läkares råd, samt efter genomgången s. k. samaritkurs lemna första hjälpen vid olyckshändelser. Någon fara förefunnes ej, att härigenom ett nytt slag af qvacksalfvare skulle uppstå; tvärtom skulle enligt motionärens åsigt dessa sjuksköterskor, som borde stå i beroende af såväl läkare som kommunalnämnd, bilda en motvigt mot qvacksalfveriet. Sedan motionären tillika framhållit, att för utbildandet af sjuksköterskor i nu angifna syfte väl kräfdes uppoffringar från både statens och kommunernas sida, men att dessa icke behöfde blifva allt för stora, då vid alla större lasarett kunde bildas skolor för sjuksköterskor utan andra personliga krafter än redan der förefintliga, framhåller motionären behovet af en utredning i ämnet och önskvärdheten af, att regeringen tager saken om hand. Den utredning, som sålunda borde ske, borde besvara följande frågor: dels huru lärokurser för sjuksköterskor bäst skulle ordnas, dels huru lämpliga personer dertill skulle erhållas, dels huru deras anställning i kommunernas tjänst skulle ske, dels slutligen huru de dervid skulle aflönas. Och hemställer motionären på grund af hvad han sålunda anfört, »att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till regeringen med anhållan om utredning och undersökning om, huru på lämpligaste sätt behörigen öfvade och undervisade sjuksköterskor måtte kunna utbildas för att sedermera anställas i landtkommunernas tjänst såsom biträden derstädes vid sjukvårdens handhavande.»

Att inom vårt vidsträckta och glest befolkade land brist på läkarebiträde för landsbygdens befolkning mångenstädes gör sig gällande, är väl känt, och det torde vara en allmän önskan, att något göres för åstadkommande af en bättre sjukvård på landet. Motionären har därför enligt utskottets förmenande icke saknat anledning att fästa uppmärksamheten på förevarande ämne.

Då han framhållit, att förhållandena icke medgifva, att läkare anställas i större mängd än för närvarande är fallet, och att den största bristen skulle enklast och billigast kunna afhjelpas genom tillgång på kunniga sjuksköterskor, hvilka under vederbörande läkares uppsigt och kontroll skulle biträda vid sjukvården, så anser äfven utskottet, att den sålunda anvisade vägen är den för våra förhållanden lämpligaste och förtjent af all uppmärksamhet. Att utbildande af sjuksköterskor borde ske vid de större lasarett i riket, såsom motionären påpekat, synes äfven ligga i sakens natur.

Då emellertid motionären uttalar den uppfattningen, att staten bör vidtaga åtgärder för sjuksköterskornas utbildning äfvensom föranstalta en ut-

redning af frågan, huru förhållandet mellan kommunerna och sjuksköterskorna bäst borde ordnas, kan utskottet icke deruti dela hans åsikter.

Sjukvårdens ordnande i vårt land är i regeln öfverlemnadt åt landstingen. Förordningen om landsting angifver uttryckligen helsovården såsom ett bland föremålen för landstingens verksamhet, och de faktiska förhållandena hafva så gestaltat sig, att sjukvårdsanstalterna allestädes stå under landstingens omvårdnad och af dem underhållas. Häraf synes vara en följd, att utbildningen af sjuksköterskor tillhör landstingens, men ej statens omedelbara verksamhetsområde, och detta så mycket mera, som de förra vid länens sjukhus äro i tillfälle att med mindre betydliga omkostnader anordna erforderlig undervisning.

Om man ansåge, att landstingen borde åläggas att besörja utbildning af sjuksköterskor, så vore det visserligen nödvändigt, att staten lemnade föreskrifter, huru sådan utbildning borde ske, men då saken ej synes böra göras obligatorisk för landstingen, anser utskottet, att dessa böra ega frihet att efter för handen varande förhållanden ordna denna angelägenhet, såsom de sjelfva finna ändamålsenligast.

Motionären önskar vidare en utredning, huru sjuksköterskor skola anställas i kommunens tjenst och huru de skola aflönas. Då det enligt utskottets mening icke bör ifrågasättas, att kommunerna skulle vara skyldige att anställa sjuksköterskor, finner utskottet en utredning rörande deras tillsättande och deras löneförmåner vara obehöflig, och anser sig så mycket mindre kunna tillstyrka Riksdagen att af Kongl. Maj:t begära en utredning i förevarande afseende, som en dylik framställning skulle kunna väcka den föreställning, att Riksdagen afsåge att bilda en ny klass af kommunala tjenstemän med deraf härflytande anspråk på bestämda löneförmåner och pensionsrätt.

Motionären lägger vikt dervid, att förhållandet mellan läkaren och sjuksköterskorna blir så ordnadt, att de senare ej må kunna uppträda såsom sjelfständiga läkare eller med andra ord qvacksalfvare. Att lagbestämmelser för att förekomma ett sådant missbruk äro behöfliga, erkänner utskottet till fullo, men anser det för tidigt att taga frågan härom under noggrannare öfvervägande, innan ett större antal sjuksköterskor blifvit utbildade och ett praktiskt behof af en sådan lagstiftning gjort sig gällande.

Då alltså den fråga, som motionären dragit under Riksdagens behandling, icke synes vara en statens, utan en kommunal angelägenhet, och då den utredning, hvilken han ansett önskvärd, hufvudsakligen skulle åsyfta att gifva landstingen och kommunerna anvisningar för sakens lämpliga ordnande, men utskottet icke finner detta hvarken nödigt eller lämpligt, kan utskottet icke förorda bifall till motionärens förslag.

Utskottet får alltså, med erkännande af det beaktansvärda i motio-

närens syfte och under uttalande af den förhoppning, att landstingen måtte åt ifrågavarande angelägenhet egna den uppmärksamhet, som sakens vikt kräfver, för sin del hemställa,

att herr Wretlinds förevarande motion icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 mars 1888.

På utskottets vägnar:

G. F. ÖSTBERG.